İstek ve Sınırlama Bildiren Söz Varlığı ve Dil Yapıları

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- **İstek bildiren söz varlıkları:** Bir dileği, ricayı ya da isteği anlatır: **keşke, lütfen, ne olur, n'olur**. "**Keşke** yaz hiç bitmese." "**Lütfen** kapıyı kapatır mısın?"
- **İstek bildiren dil yapıları:** "-sa/-se" (keşke gelse), "-sana/-sene" (gelsene), "-(y)ayım/-(y)alım" (gideyim, okuyalım), "-(y)e/-(y)a" istek eki (gel**e**, gör**e**), "... -ır mısın?" (çözer misin?) ve emir cümleleri.
- **Sınırlama bildiren söz varlıkları:** Bir durumu kişi, nesne ya da kapsam bakımından daraltır: **sadece, yalnız, yalnızca, ancak, sırf**. "**Sadece** sen geldin."
- **Zaman ya da yer bakımından sınırlama:** "-(y)a kadar, -(y)a dek, -(y)a değin" bir işin nerede ya da ne zaman biteceğini gösterir: "Akşam**a kadar** çalıştı." **artık, bundan sonra** yeni bir zaman sınırı çizer.
- **Dikkat:** Aynı kelime farklı işlevde olabilir: "**Yalnız** sen bilirsin." (sınırlama) – "Gelirim **yalnız** geç kalırım." (zıtlık) – "**Yalnız** yaşıyor." (tek başına).

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1 Aşağıdaki cümlelerde **istek** anlamı katan kelime ya da ekleri bulup yazınız.

a) Keşke bu yaz köye gitsek.

b) Sen de bizimle gelsene.

c) Ben biletleri alayım.

ç) Lütfen sessiz olur musunuz?

2 "Kütüphane akşam yediye ( ) açık." cümlesinde boşluğa hangisi getirilirse **sınırlama** anlamı oluşur?

A) rağmen B) kadar C) karşın D) gibi

3 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde **sınırlama** bildiren bir kelime vardır?

A) Keşke toplantı erken bitse.

B) Toplantı uzun sürdü ama verimliydi.

C) Toplantıya sadece sınıf başkanları katılacak.

D) Toplantıda herkes fikrini söyledi.

4 Kutudaki ifadeleri **istek** ve **sınırlama** bildirenler olarak iki gruba ayırınız.

keşke sadece lütfen -a dek yalnızca ne olur sırf -sene

5 "Keşke bu kitabı daha önce okusaydım." cümlesinde anlatılan duygu hangisidir?

A) Pişmanlık ve gerçekleşmemiş bir istek B) Sevinç C) Korku D) Öfke

6 Aşağıdaki ifadelerin başına doğruysa **D**, yanlışsa **Y** yazınız.

(…) "Keşke" kelimesi istek bildirir.
(…) "-a kadar" yapısı zaman ya da yer bakımından sınır çizer.
(…) "Sırf" kelimesi istek bildirir.
(…) "Gelsene" kelimesinde rica/istek anlamı vardır.

7 Boşlukları uygun ifadelerle doldurunuz: **dek, yalnızca, keşke**

a) ..... bir gün olsun erken kalksan.
b) Mahalle maçına ..... on kişi katıldı.
c) Sabaha ..... yağmur yağdı.

8 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde **istek** anlamı yoktur?

A) Bu hafta sonu sinemaya gidelim.
B) Keşke sınav olmasa.
C) Şu kutuyu taşır mısın?
D) Dün akşam erkenden uyudum.

9 "**Lütfen**" ve "**-sene/-sana**" yapılarından birini kullanarak bir arkadaşınızdan kibarca yardım isteyen bir cümle yazınız.

10 "Bu köprüden yalnızca yayalar geçebilir." cümlesinde "yalnızca" kelimesi cümleye hangi anlamı katmıştır?

A) İstek B) Zıtlık C) Sınırlama D) Karşılaştırma

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 Aşağıdakilerin hangisinde "yalnız" kelimesi **sınırlama** bildirmektedir?

A) Ormanda yalnız kalmaktan korktu.
B) Bu sırrı yalnız sen biliyorsun.
C) Gelirim yalnız biraz geç kalırım.
D) Yalnız yaşayan dedemi ziyaret ettik.

12 Aşağıdaki cümlelerde kalın ifadenin **istek** mi **sınırlama** mı bildirdiğini yazınız.

a) Hafta sonu hep beraber **pikniğe gidelim**.
b) Proje teslimine **cumaya değin** vaktiniz var.
c) **Ne olur**, bu sefer beni de götür.
ç) **Sırf** merak ettiği için kitabın sonunu okudu.

13 "Siz biletleri alırken ben eve gidip çantamı ( )." cümlesinde boşluğa hangisi getirilirse **istek** anlamı oluşur?

A) hazırlayayım B) hazırladım C) hazırlamıştım D) hazırlıyordum

14 Aşağıdaki cümleyi, **sınırlama** bildiren bir ifade ekleyerek anlamını daraltınız.
"Kütüphanedeki kitaplar ödünç verilebilir."

15 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde **zaman bakımından** bir sınırlama yapılmıştır?

A) Sergiye sadece öğrenciler girebilir.
B) Keşke sergiyi birlikte gezsek.
C) Sergiyi gezmeye gelsene.
D) Sergi ayın on beşine dek açık kalacak.

16 Aşağıdaki durumlarda söyleyebileceğiniz **istek** bildiren birer cümle yazınız.
a) Kardeşinizin odanızdan çıkmasını kibarca istiyorsunuz.
b) Geçmişte kaçırdığınız bir fırsat için hayıflanıyorsunuz.

17 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde **"ancak"** kelimesi sınırlama bildirmektedir?

A) Çok çalıştı ancak yarışmayı kazanamadı.
B) Yağmur yağdı ancak maç iptal edilmedi.
C) Bu soruyu ancak dikkatli okuyan çözebilir.
D) Kitabı sevdim ancak sonu üzücüydü.

18 Metindeki **sınırlama** bildiren ifadeleri bulunuz.

> Adil yönetici karar verirken sadece gerçeği dikkate alır. Kimsenin gönlünü hoş etmek için değil, yalnızca doğru olanı yapmak için çalışır. Bundan sonra da, ömrünün sonuna dek bu yoldan ayrılmayacağını söyler.

19 "Artık her sabah erkenden kalkacağım." cümlesinde "artık" kelimesi hangi anlamı katmıştır?

A) Bir karşılaştırmayı
B) Bu andan itibaren yeni bir alışkanlığın başlayacağını (zaman sınırı)
C) Bir zıtlığı
D) Bir soruyu

20 Aşağıdaki cümleleri, istenen işlevi taşıyacak şekilde yeniden yazınız.
"Tiyatroya gidiyoruz."
a) İstek: .....
b) Sınırlama: .....

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 Metinde numaralanmış ifadelerden hangisi **istek** bildirmez?

> Ayşe arkadaşına mektup yazıyordu: "(I) Keşke şu an burada olsan. Hafta sonu bize (II) gelsene; annem (III) sırf senin için kurabiye yapacakmış. (IV) Ne olur, bu sefer hayır deme!"

A) (I) Keşke B) (II) gelsene C) (III) sırf D) (IV) Ne olur

22 21. sorudaki mektupta **istek** bildiren ifadelerin mektubun amacına katkısını açıklayınız.

23 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde **hem istek hem sınırlama** bildiren ifade vardır?

A) Keşke sadece bir gün daha tatil olsa.
B) Akşama kadar oyun oynadık.
C) Lütfen bana kitabını verir misin?
D) Sırf onun için buraya geldim.

24 Aşağıdaki duyuruyu, **sınırlama** bildiren ifadeleri kullanarak daha açık hâle getiriniz. Kimlerin katılabileceğini ve son başvuru zamanını belirtiniz.
"Resim yarışması düzenlenecektir. Başvurular kütüphaneye yapılacaktır."

25 "( ) gerçeği söyleyen kişiye güvenilir." cümlesinde boşluğa hangisi getirilirse cümle **sınırlama** anlamı taşır?

A) Keşke B) Lütfen C) Ne olur D) Yalnızca

26 Metinde kalın yazılan ifadelerin işlevlerini (**istek, sınırlama, zıtlık**) yazınız.

> Çocuk hakları sözleşmesini okurken öğretmenimiz, "**Keşke** her çocuk bu haklardan yararlanabilse." dedi. "Bu haklar **yalnız** bazı ülkelerin çocukları için değil, dünyanın bütün çocukları içindir. **Ne var ki** pek çok çocuk hâlâ okula gidemiyor. Siz de bu konuda **bir araştırma yapsanıza**."

27 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde **-(y)a kadar** yapısı **yer** bakımından bir sınır bildirmektedir?

A) Sabaha kadar kitap okudu.
B) Çocuklar parktan eve kadar koştu.
C) Yaz tatiline kadar bu projeyi bitireceğiz.
D) Dersin sonuna kadar dikkatle dinledi.

28 Kütüphane görevlisi olduğunuzu düşününüz. Kütüphane kuralları için **iki istek** ve **iki sınırlama** bildiren cümle yazınız.

29 "Sen de bizimle gelsene." ve "Sen de bizimle gel!" cümleleriyle ilgili hangisi **doğrudur**?

A) Birincisi rica ve öneri tonunda, ikincisi daha kesin bir emir tonundadır.
B) İkisi de sınırlama bildirir.
C) Birincisi soru, ikincisi zıtlık bildirir.
D) İkisinin anlamı ve tonu tamamen aynıdır.

30 "**Çocuk hakları**" konulu 3 cümlelik bir paragraf yazınız. Paragrafınızda **en az bir istek** ve **en az bir sınırlama** bildiren ifade kullanınız; bunları belirtiniz.

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**